

Кобилянська Ольга Юліанівна 1863—1942

Біографія

Народилася Ольга Кобилянська 27 листопада 1863 року у містечку Гура-Гумора в Південній Буковині в багатодітній сім'ї дрібного урядовця. З дитячих років вона знала не тільки українську, а й польську та німецьку мови, якими говорили в її родині. Дитинство й юність майбутньої письменниці минули в румунсько-німецьких містечках Гура-Гумора, Сучава, Кімполунг. Пізніше вона жила в селі Димка, а з 1891 року — у Чернівцях.

У Південній Буковині, заселеній переважно німцями й румунами, жили й українці. Але українських шкіл чи культурно-освітніх закладів у 60 — 80-ті роки тут не було. Німецька школа не могла дати Кобилянській знань з історії культури українського народу. Перші літературні твори О. Кобилянської, написані німецькою мовою ще без чіткого уявлення, «що значить слово «література», припадають на початок 80-х років («Гортенза, або нарис з життя однієї дівчини», «Доля чи воля?»). Ранні неопубліковані твори Кобилянської («Гортенза», «Малюнок з народного життя на Буковині», «Видиво», «Людина з народу» та ін.) сьогодні зберігають переважно пізнавальне значення, відображаючи окремі сцени з життя містечкової інтелігенції, людей з народу.

Німецька мова, як і німецька культура, відіграли позитивну роль у житті й творчості Кобилянської. Вони, як слушно зауважила Леся Українка, допомогли Кобилянській вийти в широкий світ загальнолюдської культури. Але для утвердження Кобилянської як української письменниці необхідно було глибоко знати не лише українську мову, а й надбання української літератури. Цю істину вона все ясніше почала усвідомлювати і з кінця 80-х років наполегливо вивчає культурну спадщину свого народу, виявляє дедалі більший інтерес до його життя.

Тоді ж вона бере активну участь у так званому феміністичному русі, який зачепив чимало наболілих питань, над якими замислювалися представники передової інтелігенції. Ставши у 1894 році однією з ініціаторок створення «Товариства руських жінок на Буковині», Кобилянська обґрунтувала мету цього руху в брошурі «Дещо про ідею жіночого руху». Письменниця порушила питання про тяжке становище жінки «середньої верстви», активно виступила за рівноправність жінки й чоловіка, за її право на гідне людини життя.

Ці думки виявилися в ранніх творах письменниці. У деяких з них («Гортенза», «Вона вийшла заміж» та ін.), змальовуючи духовний світ своїх героїнь, письменниця робить наголос на їх пошуках особистого щастя. В «Людині», а ще більше в «Царівні» особисте щастя героїнь Кобилянської більшою чи меншою мірою вже пов'язується з соціальними проблемами, активною позицією людини в житті, з необхідністю боротися з обставинами, що сковують розвиток її духовних сил.

Продовжуючи проблематику «Людини», повість «Царівна» (1895 р.) свідчила про розширення світобачення письменниці, поглиблення її реалістичної манери, засобів психологічного аналізу. Повість має складну творчу історію. Писалась вона і доопрацьовувалась тривалий час (1888 – 1893 роки), первісний текст її був німецький, пізніший — український. Надрукована повість була в газеті «Буковина» (1895 р.) і того ж року вийшла в Чернівцях окремим виданням.

Торкнувшись морально-етичних проблем життя інтелігенції у таких новелах, як

«Аристократка» (1896 р.), «Impromptu phantasie», Кобилянська продовжує розробляти їх у наступних творах і створює три цілісних образи жінок-інтелігенток в оповіданні «Valse melancolique» (1898 р.). Згодом вона повертається до цієї теми в повістях «Німба» (1905 р.), «Через кладку», «За ситуаціями» (1913 р.).

Тема інтелігенції проходить через усю творчість Кобилянської — від її ранніх оповідань та повістей до «Апостола черні».

Зображення життя села, його соціально-психологічних і морально-етичних проблем стало другою провідною лінією творчості Кобилянської. «Щоденники» письменниці переконливо свідчать, що в другій половині 80-х років вона вже замислюється над долею народу, пов'язуючи проникнення в його життя з опануванням соціалістичних ідей. В новелі «Жебрачка» (1895 р.) письменниця вперше показує людину з народу, яка опинилася без засобів до існування, живе з милостині. У середині 90-х років письменниця поглиблює знання життя селянства, чому сприяють її тісні контакти з мешканцями буковинських сіл, зокрема Димки, що згодом увійде в її творчість страшною трагедією-братовбивством («Земля»).

Глибоко правдиві картини з життя села Кобилянська дала в новелах «Банк рустикальний», «На полях», «У св. Івана», «Час», «Некультурна». Визначним досягненням української літератури, вагомим внеском письменниці у розробку теми землі у світовій літературі є повість Кобилянської «Земля».

На початку 1890-х років, розробляючи проблеми, накреслені в ранніх творах, письменниця прагне розширити сферу своїх художніх пошуків, звертається до абстрактно-символічних тем і образів («Акорди», «Хрест», «Місяць» та ін.), пише ряд поезій в прозі, серед яких є майстерні художні мініатюри. Кобилянська друкує окремі твори в модерністських журналах «Світ», «Українська хата».

Реалістичні й романтичні тенденції творчості Кобилянської своєрідно поєднуються в одному з її кращих творів — повісті «В неділю рано зілля копала», в основі якої — мотив романтичної пісні-балади «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», що неодноразово опрацьовувався українськими письменниками, зокрема М. Старицьким у драмі під однойменною назвою. Повість перекладена багатьма мовами, інсценізована, з успіхом йде на сценах театрів нашої країни.

Творчість Кобилянської 1920 - 1930-х років, у період, коли Північна Буковина опинилася під владою боярської Румунії, проходила в особливо складних і тяжких умовах. Українська мова й культура у цьому краї жорстоко переслідувалися, проте й у таких умовах Кобилянська налагоджує контакти з українською літературною молоддю прогресивного журналу «Промінь» (1921 - 1923 роки), з львівським місячником «Нові шляхи», з харківським видавництвом «Рух», де протягом 1927 - 1929 років вийшли її «Твори» в дев'яти томах.

У творах Кобилянської періоду першої світової війни та часів боярсько-румунської окупації Північної Буковини з'явилися деякі нові мотиви. В оповідання письменниці ввійшла тема війни («Юда», «Лист засудженого вояка до своєї жінки», «Назустріч долі» (1917 р.), «Зійшов з розуму» (1923 р.) та ін.), що була однією з провідних у творчості В. Стефаніка, Марка Черемшини, О. Маковея, К. Гриневичевої та ін.

У деяких оповіданнях та новелах післявоєнного періоду Кобилянська звернулася до відображення тих морально-етичних проблем, що стали предметом художнього аналізу в багатьох її творах, написаних у кінці 19 — на початку 20 ст. Так, мотиви «Землі» знаходять своєрідне продовження і певне поглиблення в соціально-побутовому оповіданні «Вовчиха».

Творчість Кобилянської 20 – 30-х років підпадає під певний вплив символізму («Снитися», «Пресвята богородице, помилуй нас!»). У романі «Апостол черні» письменниця певною мірою ідеалізує буковинське духовенство, наділяючи таких духовних пастирів, як о. Захарій, багатьма громадянськими й християнськими чеснотами.

Виступивши в середині 90-х років як українська письменниця з оповіданнями й повістями з життя інтелігенції, Кобилянська протягом майже півстоліття створила десятки оповідань, нарисів, новел, повістей, критичних і публіцистичних статей, перекладів, лишила значне за обсягом листування. Велика частина її творів написана німецькою мовою. З них лише деякі були надруковані в періодичних виданнях; у 1901 році вони вийшли окремою книжкою під назвою «Kleinrussische Novellen». Окрему ідейно-тематичну групу становлять мемуарні та публіцистичні твори Кобилянської, написані в радянський період її діяльності.

Обставинами життя і творчістю Кобилянська глибоко вросла в буковинський ґрунт. Разом з тим вона ніколи не замикалася у вузьких етнографічних рамках і охоплювала зором усю Україну. Активна учасниця загальноукраїнського літературного процесу, Кобилянська постійно спілкувалася з культурами інших народів, зокрема тих, які жили в Австро-Угорській імперії. Завдяки новаторству, співзвучності прогресивним тенденціям світової літератури проза Кобилянської в її вершинних виявах викликала і викликає значний інтерес не лише в нашій країні, а й за її межами. Кращі твори письменниці вийшли у перекладах багатьма мовами, зокрема слов'янськими, відіграли й відіграють важливу роль у міжслов'янських літературних контактах, піднімаючи міжнародний престиж українського художнього слова.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/kobylianska_olha_yulianivna